

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

1 De quatuor generalibus contrahe[n]di modis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

fibi debito per fiseum non compensat, quamuis extra fiseum in aliis diuersum verius sit. *l. si ex venditione. 7. C. de compensat.* Neque etiam quod debetur reipublice, compensari a debitore potest cum eo, quod admittit actor, vel curator eius debet debitori nomine proprio. *l. pen. C. de compensat.* § 4. Non habet locum compensatio, nec potest opponi ab eo, qui depositam rem habet debitoris. *l. si. C. de compensat. §. in bonafidei. de act. l. pen. C. de deposit. c. si. de deposit. ap. Greg.* propter maximam bonam fidem, quae deponenti rem reddi iubet. *l. bonafidei. depositi. 1. §. si prad. mibus. eod.* nec depositum cum deposito compensatur. *l. q. qui primum depositum recipiat. gl. in c. si. de deposit. §. 5.* Possessionem alienam perperam occupantibus compensatio datur. *l. fin. §. fin. de compensat. C.* Ex causa iudicati, debitum solutum non compensatur. *l. 2. C. de compensat. nisi soluendo.* compensatio desideretur. *l. si cum militi. §. 1. eo. P.* nam post sententiam in executione, dummodo non sit appellatum, obicitur. *late docet Felinus. in cap. subortu. nu. 2. §. 3. de sent. Et re ind.* Et debitum quoque litigiosum in compensationem venire potest, ne diligentior quisque deterioris conditionis videatur, si ei compensatio denegetur. *Cuius l. in compensatione 8. de compensat. P.* Non solet enim deterioris conditio eorum fieri, qui litem contestati sunt, quam si non essent, sed plerumque melior. *l. non solet. 86. de reg. iur. in P.* Nemo enim persequendo deteriorem causam, sed meliorem facit. *l. nemo. 87. de reg. iur. P. §. 7.* In alternatiue debitis, ut si debeas decem aut hominem, vtrum aduersarius volet, ita tantum compensatio huius debiti admittitur, si aduersarius palam dixisset, vtrum voluisset. *Scauola l. si debeas. 22. de compensat. P. §. 8.* In criminibus publicis non fit compensatio. *l. 2. §. si publico. Et l. si uxor. §. index. ad legem Iuliam de adult. in P.*

8. Quod pertinet ad personas, a quibus, & quibus compensatio fit, vel obicitur, obligationum & actionum causa ex qua fit, satis denotant eorum qualitatem. Obicitur autem in summa, & contra priuatos: & contra fiseum debitores. *l. in priuatis. 12. Et l. si de noua. P. l. 3. C. eo. ut. l. auferretur §. qui compensationem. de iur. iur. §. paucis. de quibus antea. ex. eptis.* item in rem suam procuratori, post litem contestatam. *l. in rem suam. 18. de noua. P.* & fideiussori. *l. verum. 4. l. si quid. 5. eod. tit. P.* & ei, cui datur actio ad repetendum sibi debitum, cui multo magis dabitur ad exclusionem debitoris exceptio. *l. in iur. §. cui damus. de regulis iuris.*

¶ Forma, & secundum quam nunc compensatio fit, est ut fiat, & debiti ad debitum contributo: & ita ex actionis petitione tantum minnatur, quantum simile creditor debet. In reliquum autem, si quid superest, is quo cum actum est, condemnatur. *§. compensationes. de act. omilla doli mali exceptionis formula.* per quam olim compensationes opponerentur, *§. in bonafidei. de actio. l. fin. C. de compensat.* In hac electio fit a fideiussore conueno, ut vel quod sibi, vel quod reo debetur, compenset. *l. si quid de compensat. P.* Item qui compensationem obicit, in quam compensat causam dicit, si ex pluribus debeat. *l. q. Labeo. eod.* Et etiam compensatio cum sua causa: veluti, si Titius petat eam quae pecuniam, quam certo loco promisit in compensationem venire: quod fiet, sed cum sua causa, id est, ut ratio habeatur quanti tua interfuerit, eo loco quo conuenit pecuniam dari, *l. pecuniam. 15. eo.*

¶ Opponi potest compensatio & in iudicio, & extra iudicium, & post iudicium. Et si iudex non admittit propositam compensationem, post sententiam potest opponi. *gl. in c. subortu. 21. in verbo reprobasse. de sentent. Et re ind. ap. Greg. nisi cum expresse in sententia reprobaucit. l. quod in diem. §. 1. de compensat. l. in antem. §. si quocumque modo. de neg. gest. P.* Ex consuetudine tamen Galliae, compensatio non proponitur, nec proposita admittitur, sine codicillis regis impetratis ab officina aequitatis, seu cancellaria, ut decimum arefio Parisiensi 29. Iunii. 1541. *Philipp. Bignon. in legib. abrogatis.* In patria tamen iuris scripti, frustra precibus impetratur, quod iure communi conceditur. *leg. 1. de thesaur. libr. 10. C.* Inuenta sunt autem sunt, & admittuntur compensationes. potissimum ad sopiendos litium circuitus, vtrinque alius obseruatum, ut in *l. cum fundus. 31. §. 1. de reb. credit. ne fiat per plura. quod fieri potest per pauciora. l. am. l. iorem. §. in resutatoris. C. de appellat. l. nulli. 10. de iudic. l. si. C. de donat.* Deinceps aequissimum est, ut eo iure quis utatur in alium, quod alium erga se uti desiderat. *l. 1. quod quisque iur. in P. c. 1. dist. 1.* Et cum qui alium sibi soluere desiderat, eidem quoque satisfacere. Item dolo malo postulat sibi dari, quod statim relicturus est. *l. dolo. de dolo. in P. c. dolo facit. de reg. iur. in sex cum similib. l. nos.* Et Pompeius, *lateo. inquit in l. 3. de compensat. P. l. si stipul. esse. in si. de iudic. in P. nobis compensatio necessaria est, quia interest nostrum potius non soluere, quam solutum repetere.*

DE MVTVO.

LIBER VIGESIMVS SECVNDVS.

De quatuor generalibus contrahendi modis. Cap. 1.

1. Quatuor conventionum omnium habentium signatam formam.
2. Certum quid, & quomodo fiat, & qui contractus resiant.
3. De contractibus verbis in genere.
4. De formula contractuum quilibet, & qui consensu celebrantur.
5. De contractibus incommutatis, & vagis.

¶ Ostquam in superiori libro, per genera, conventionum naturam, obligationem actionem & dissolutionem expl. cauerimus operpretium est ad singularia cuiusque contractus perueniamas, quae cum superioribus certam & definitam tractationem & formulam exigunt. Itaque omnes contractus, qui *uax* *laq. uia* habent, id est, vltro citroque obligationem, *l. Labeo §. contractus de verb. Et rerum signat.* ad quatuor formulas, vel quatuor capita, seu species reducuntur: ut vel re, vel verbis vel literis, vel consensu iniri & perfici dicantur. *Pau. in l. 1. §. 1. Et Modest. in Lob. uigamur aut re. de actio. P. §. sequens. de obl. ap. In. in Sant* enim haec quatuor media, res, verba, literae, contentius, quibus voluntas dominorum contrahentium exprimi & certa reddi potest. Cuius oculis subiicitur vel demonstratur, certa est, *l. cum olim. de verb. signat. 4. de legat. 1. l. si fortitanum. C. de legat. l. si in nomine. C. de testa. l. si in nomine. de verb. obl. §. si quis in nomine. del. g. tit. §. Certum quod;* cuius quantitas, q̄ in obligatione versatur, ostendatur qualitate quantaque sit, an suo nomine, aut demonstratione, quae nominis vice fungitur. *Pau. l. licet. num. 6. de reb. credit. P.* Est & certum per nomen proprium, quod ad recognoscenda singula impositum est, *l. 1. de iur. nomi. C. tit. 25. ut nomina appellata certa sunt quidem pro determinatione substantiae, & naturae speciei, quia rerum naturae confundi prohibentur. l. 4. de leg. 1. P. ato. in Cranyo.* Incerta autem ratione individuorum, quae communem habent

substantiam, per propria discernuntur, tanquam per rerum notas, *Cicero 5. de Finibus. Et vide Inuentione. ubi agi de confirmatione.* Ita certum est, cum apparet quid, quale, quantum: in certum contra, cum illis terminis non distinguuntur, *l. stipulationum quaedam. 7. 4. l. ubi altera non apparet. 75. Pa. man. l. in si. ult. tit. 15. Veniens. i. qui ex pluribus. 106. Marc. l. in l. iudicium. 94. de verb. obl. P. ap. in l. cum post §. gener. a sacero. de iud. l. 2. §. si quis insulam de eo quod certo loco. l. cum, qui insulam, de iud. Quamobrem in his per commercia pertractandis, quae re ipsa certae esse possent, quae, qualia, quantave essent quae darentur & transferrentur, pla. uit & vnum gradum formulae constituit, eorum contractuum, qui re possent fieri, ne superfluis & non necessariis onerentur commercia. Superflua enim & perperam posita, a conventionibus, in *l. fin. C. de dona. 2. de form. Et imp. car. act. sub l. 1. C. & legibus. l. 1. §. quib. de novo Cod. fac. C. leg. 1. §. 2. de vere. uere. nuncia. C. l. 1. de mor. iur. qui tollen. expungi oportet. Huius formulae censentur. l. 1. §. re. cont. abitur obl. cum seg. §. de actio. mu. uem. si. debitum commodatum, depositum, sequi stratio, pignus, hypotheca.**

¶ At ubi non possunt re ipsa commode definiti negotia conuenientium, verbis utendum est. Ideo & aliae conventiones quae ex verborum definitio. nibus perficerentur, inductae sunt, *l. 1. §. verbis. de actio. l. 1. de verb. obl. vnde proderunt stipulationum variae species, ut suo loco tradetur. ¶ Fuerunt & ad commodiorum usum inuente obligationes literarum. de lib. obl. & alio generalis consensus formula: quia inter praesentes & absentes, contractus comodius possent: quales. o. nentiones. l. 2. actio §. 1. de obl. g. quae. ex consensu. emtio & venditio locatio, conductio, emphyteusis, nuptiae. l. 2. de ritu nuptia. in P. de nuptiarum ritibus. Et consensu. d. in personis, de aliis hoc lib. mandatum. Et hi omnes contractus nominati dicuntur, veluti proprio nomine distincti. ¶ Qui-*

bus minime sufficientibus. alii anonymi additi sunt: qui quatuor generalibus formulis, do vt des, do vt facias, facio vt des, facio vt facias, de quib. l. naturalis de prescri. verb. vagos & dubii nominis, vel generales contractus auctoritate firmant. Ad quos adhuc quali contractus comprobati adiecti sunt, de quibus in titu. de oblig. qua ex quasi contract. nasci. ap. Iustinian. de quibus ordine, Deo iuvante.

De Mutuo. Cap. 2.

Instit. lib. 3. tit. 15. Lib. 1. 2. P. tit. 1. de reb. credit. Lib. 4. C. tit. 2.

- 1 Mutui etymon, & finitio, & differentia a commutato.
- 2 Quatuor species mutui, ex quatuor modis contrahendi: naturalis, civile, naturale & civile simul, & ex fictione iuris: quid naturale.
- 3 Civile stipulatione vallatum, vel literarum obligatio: & de quarta specie.
- 4 Quomodo instrumenta mutui, ubi non est numeratio, intelligenda.
- 5 Consideranda in mutuo, res, persona, negotia.
- 6 Que persona mutuo non dent, non dominus, fur, nec alii: qui nequeunt alienare filiusfamilias, servus furiosus, &c.
- 7 Administratores recip. an muent.
- 8 Quomodo mutuari potest filiusfamilias: & de senatusconsulto Macedoniano.
- 9 Filiusfamilias non potest renuntiare senatusconsulto Macedoniano.
- 10 De lege quina vicenaria.
- 11 In quibus casibus re de filiofamilias mutuetur quis, non obstante Macedoniano.
- 12 Quomodo reconclietur mutuum.
- 13 Vilitates domini ex mutuo translationis.

Sicut datur, inquit Varro 4. de ling. Lat. quod redditur mutu-um est, quod Siculi *μῦτον*: ita scribit Sophron, *μῦτον ἀντιμῦτον*: & munus quod mutuo animo qui sunt, dant, officii causa. Et sic Helychius *μῦτον ἀντιμῦτον τὰ ἐπιτὰ Συναίσις, ἢ ὁ ὄρεος μῦτος*. Mutuum quasi meum, quia mihi reddendum: & tuum, quia eo vitaris: vel quod de meo tuum fiat dum datur, §. 1. quib. mo. re contra. obliga. l. 2. §. appellata, de reb. cred. in P. l. 1. §. re contrahitur, de act. in P. Mutuum re contrahitur, dicitur proxime iuris. & in le. certi conditio. 9. §. quoniam igitur, de reb. cred. P. Mutuum itaque est contractus initus re, & de rebus que pondere, numero vel mensura constant, ea lege gratis & libere traditis, ut accipientis fiant, & in eadem specie, eadem bonitate & modo aliquando restituantur. In qua finitioe verba contractus, & quod re initus, pro genere: reliqua discernunt contractum hunc a reliquis re initis, & pro differentia sunt. Nam quod gratis fiat, a locatione, qua consensu & mercede interveniente celebratur, l. loc. 1. fecernitur, & cum eadem res in indiuiduo implera locatione restituitur. Et in pondere, numero & mensura distinguitur ab aliis modis crediti & debiti, in quibus & sine rei intervenitu debitum constituitur, l. 2. §. creditum, & l. 3. §. 1. de reb. cred. P. §. quib. mod. re contrah. obl. & sine illis definitionibus certitudinis. Porro quod dicimus in eadem specie reddi mutuum, excludit commodatum, quo restituitur in eodem indiuiduo idem corpus, l. 2. de reb. cred. P. §. item, cuius res, quibus mo re contra. obl. l. 1. §. is quos, in 1. de actio. P. nec fit res commodata commodantis, quemadmodum mutuum accipientis: quia commodato non transfertur dominium, l. nemo commod. in P. Itaque illud proprium mutui est, vt nulla pactione constitui non possit, sed vel re interveniente & tradita, Aphric. in l. qui negotia, 34. mandata. P. vel interveniente stipulatione de re tradita, l. si ex proio. C. si cert. per. ¶ Ex t. Odofredo in l. quamvis, C. si cert. per. Paulo Castrensi, conf. 186. volum. 1. Joanne Petro de Ferrariis in practico. tit. de formalib. libelli pro act. hy. othe-earia, in verbo mutuo, & ex causa mutui, & quot modis mutuum accipiat. Bal. ad rub. si cert. per. tradit & Alex. in l. si stipulatus, §. Chrysoyonus, de verb. obl. P. Angelo ad tit. quib. mod. re contrah. obl. & aliis tamen quatuor species mutui colligi possunt, ex quatuor modis quibus contrahi vel constitui dicunt: naturale, civile, naturale & civile simul, & ex fictione iuris. Naturaliter tantum re contrahitur, interveniente cum consensu re constante, aut numero, aut pondere, aut mensura: sine stipulatione de reddendo in eadem quantitate, & qualitate seu bonitate, pondere & numero, & mensura: nam ex natura contractus illa veniunt in restitutionem, cum quid, & l. 2. §. mutui, de reb. cred. in P. l. si quis, nec casusam, eod. §. 1. quib. mod. toll. obliga.

3 Civile t. mutuum, quod per stipulationem, qua civilis est,

§. de constituta. de actio. cautionem habet de restituendo in eadem bonitate, quantitate & qualitate. Quia, inquit Paulus Castrensis dicto consil. 186. volum. 1. facti, l. 2. C. si cert. per. ex numeratione tunc non nascitur actio, sed ex stipulatione qua precesserit eam, vel secuta fuerit, l. si sita, §. §. si cum l. sequen. de nouat. P. l. si stipulatus, §. Chrysoyonus, de verb. oblig. Et numeratio tunc potius implere stipulationem, quam parere actionem videtur: & proinde ab ea non fit denominatio. De Ferrariis in formula libelli pro actione hypothecaria, in verbo mutuo. civile mutuum esse ait, quod per simplicem tantum oris confessionem contrahitur, puta, cum dicitur talis confessus fuit se habuisse & recepisse centum mutuo. Et talis modus, inquit, contrahendi est in communi stylo & usu, de quo iura loquuntur in literarum obligatione, l. 1. §. 3. de non nume. pecunia. C. §. 1. de litera. obligat. nos de hac literarum obligatione infra, suo loco, Deo favente late. Verum hic non agitur vt ex mutuo, sed ex literarum obligatione, l. 2. ubi verbis autem credimus, si cert. per. in P. Quare hanc tertiam mutui speciem, ex literarum obligatione, constitutum civilem, vt superiorem, Quarta autem est naturalis, in qua tamen cooperatur iuris civilis fictio: quando per iuris fictionem quippiam mutuo datur, quod fit de meo tuum, perinde ac si naturaliter ita fieret, vt in casibus leg. singularia, & leg. rogasti, de reb. creditis in Pandectis, ¶ Ex quibus t. vtiliter colligitur, vt si quando tabellio seu notarius, qui mutui instrumentum fecit, in eo scripserit, quod Titus, puta, confessus sit se centum mutuo accepisse, testes autem instrumentum subscripti negent pecuniam fuisse numeratam, vel vllam intervenisse, instrumentum ideo falsum non esse: quia instrumentum sit de mutuo civili, testes autem restentur de naturali: ideo diuerfi ab instrumento, non autem contrarii, De Ferrariis ubi sup. notat docto. in l. singularia, de reb. cred. P. Addit Paulus Castrensis, dicto consil. 186. numer. 5. volum. 1. ex disputatione Iacobi Butrigarii, illud verum esse, quamvis in instrumento apponatur verbum, numeravit. Quia verbum illud potest intelligi de ficta numeratione, qua fit alicuius dati in mutuum. Et ita, si notarius attestetur numerationem factam fuisse, quamvis testes presentes negent vllam factam, ideo non reprobat in instrumentum, tamquam falsum: quia possit intelligi de ficto seu civili, non naturali mutuo. Nec probat hoc esse, quod aliquando contingit abesse, l. non hac, C. vnde cognat. Inque natales, de probatio. Ponderanda quoque illa verba, confessus est se recepisse, qua sunt preteriti temporis, vt presumatur potius precessisse numerationem, quam presentem fuisse, l. Aurelius, §. Tiso Se io de liber. lega. P. Quamvis in contraria sententia sit Bartolus in l. si sita stipulatus, §. Chrysoyonus, de verbo obligat. & in l. certi conditio, ratur verba dubia referenda esse ad tempus instrumenti, quado actus est eius nature, vt ea, de quibus n. emint, possint intervenire. Putarem autem ego hac posse facile decidi, inspectis & perpenfis ad amissum verbis instrumenti, de quo agitur, & ex his qua geruntur, num fraus vlla possit ex simulatione numerationis presumi: vt in locis, in quibus reddhibitio gentilitia locum habet, vel de vforis vetitis quaeritur, adhibitis aliis rerum, personarum & gestorum circumstantiis. ¶ Quia t. & hac in mutuo considerari, vt in aliis, deest. Et primo, res pro materia ex qua fit mutuum qua idonea erit ad formam suscipiendam: dummodo res sint eiusmodi, qua in commercio hominum sint, vt in rebus generaliter in conventionibus considerandis, molimus, libr. superiore, c. 4. Deinceps qua pondere, numero aut mensura mensurari possint, l. 1. de cond. et. iur. in P. cum similibus.

¶ In personis, t. a quibus mutuum dari, & quibus mutuari possimus, perpendendum. Nam debent esse qui dant, domini rerum: alioquin mutuum non esset de meo tuum, l. 2. §. appellata, de reb. cred. l. in navem Sausferri, 34. loca. P. sed de alieno, quod nec qui dominus non est, in alium transferre potest, l. non videtur, 128. & l. nemo plus iuris, 54. l. id quod nostrum, de reg. iur. l. si de cond. caus. dat. in l. si. §. tot. tit. de reb. alien. non alien. C. l. mater, C. de rei vind. nisi nomine eius mutuet cuius sunt, l. certi conditio, §. si nummos meos tuo nomine, de reb. cred. P. l. singularia, & l. 2. §. pen. eo. P. Quare nec fur, quas furatus est pecunias, mutuo dare potest, leg. nam est fur, 12. de reb. cred. P. Et de communi mutuo dans, non potest constituere mutuum, nisi in sua parte. leg. si socius propriam pecuniam, 16. de reb. cred. dicta l. nam est fur, §. si n. siue communes nummos dicas pro indiuiduo: siue ratione quantitatis. Paulus in l. si is cuius nummos, 94. de solut. lib. 46. P. tit. 3. Atque castantibus pecuniis alienis penes eos, qui acceperant a non dominis, vindicata a dominis possunt ab eis, daturque pro con-